

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНОЇ АСОЦІАЦІЇ ЖАНДАРМЕРІЙ ТА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ СИЛ З ВІЙСЬКОВИМ СТАТУСОМ (FIER)

*На основі чинної нормативної бази та актуальних офіційних джерел досліджено організаційно-правові засади діяльності Міжнародної асоціації жандармерій та поліцейських сил з військовим статусом (FIER) та її членів. Охарактеризовано FIER як міжнародну асоціацію координаційного типу, що функціонує на засадах статутного регулювання, ротаційного головування, комісійної структури та консенсусного ухвалення стратегічних рішень. У дослідженні з'ясовано її місію, критерії членства, етичні та правозахисні вимоги, а також порядок набуття статусу спостерігача і повноправного члена. Шляхом порівняльно-правового аналізу законодавства Франції, Італії, Іспанії, Португалії, Румунії та Нідерландів виявлено спільне інституційне ядро сил жандармерійного типу: військовий статус або військову природу, поєднання правоохоронних і безпекових функцій, а також змішану чи функціонально розподілену підпорядкованість органам оборони, внутрішніх справ і правосуддя. Також обґрунтовано, що правова природа Національної гвардії України відповідає матеріальним ознакам *force with military status* у розумінні FIER, тоді як участь України в асоціації має практичне значення для кадрової політики, організації служби, міжнародного співробітництва та впровадження сучасних стандартів безпеки.*

Ключові слова: FIER, жандармерія, поліцейські сили з військовим статусом, Національна гвардія України, організаційно-правові засади, міжнародне співробітництво, публічна безпека, військове формування з правоохоронними функціями.

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації безпекового середовища, поширення гібридних загроз, збройних конфліктів різної інтенсивності та зростання вимог до забезпечення публічної безпеки дедалі більшого значення набувають інституції, що поєднують військову організацію служби з правоохоронними функціями. Саме до таких інституцій належать жандармерії та поліцейські сили з військовим статусом, які у багатьох державах виконують завдання із підтримання публічного порядку, судової чи кримінальної поліції, охорони важливих об'єктів, реагування на кризові ситуації та участі в міжнародних операціях [1].

Для України вивчення цієї проблематики має особливе практичне значення з огляду на правову природу Національної гвардії України (НГУ) як військового формування з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України, та на її членство у FIER [2, 22]. Національна гвардія України інституційно наближена до низки європейських і трансатлантичних моделей сил жандармерійного типу, а отже може використовувати міжнародну асоціацію не лише як майданчик зовнішнього представництва, а й як механізм професійної, організаційної та правової адаптації.

Разом із тим у вітчизняній науковій літературі проблематика FIER часто розглядається фрагментарно: або через призму окремих іноземних моделей військової поліції та жандармерії, або у зв'язку з дискусіями про створення військової поліції в Україні. Натомість актуального комплексного дослідження, яке б поєднувало чинний Статут FIER 2023 р., офіційні відомості про її нинішній склад і структуру, аналіз юридичної сили актів асоціації та оцінку значення членства України для розвитку НГУ, бракує.

Актуальність дослідження зумовлена як потребами сучасної правової науки у систематизації організаційно-правової моделі FIER, так і практичним запитом сектору безпеки і оборони України на верифіковані висновки щодо можливостей використання цього міжнародного формату для розвитку НГУ. Для науки вивчення цієї проблеми є актуальним тому, що воно дає змогу уточнити понятійно-категоріальний апарат, виявити спільні закономірності функціонування сил з військовим статусом та визначити напрями подальшої імплементації міжнародного досвіду в українську правову й управлінську практику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед публікацій, безпосередньо пов'язаних із порушеною проблемою, насамперед слід відзначити працю Д. Корнієнка, А. Бизової та Р. Скріньковського, у якій проаналізовано досвід членів FIER щодо виконання функцій військової поліції [3]. Це дослідження заклало важливе порівняльне підґрунтя для осмислення інституцій жандармерійного типу та їхнє значення для реформування військової юстиції в Україні, однак воно

було підготовлене до оновлення Статуту FIER 2023 р. і не охоплює чинні статутні механізми членства, комісійної організації й актуальний склад асоціації.

У фокусі сучасної української правової науки перебувають також питання створення військової поліції та визначення місця НГУ у відповідній інституційній конфігурації. Так, Д. Морквін, В. Бацамут та І. Гох обґрунтовують перспективність формування військової поліції в Україні з урахуванням міжнародного досвіду та стандартів НАТО, указуючи на потенціал військового формування з правоохоронними функціями як інституційної основи відповідної моделі [4]. Науковець В. Данько розглядає Національну гвардію України крізь призму організації співпраці з іншими суб'єктами сектору безпеки, підкреслюючи її дуалістичну природу як військового формування з правоохоронними функціями [5]. У праці М. Вознюка, Я. Голобородька, В. Влада та Ю. Севрука досліджуються зарубіжні моделі військової поліції і можливості їхнього використання для реформування українського військового законодавства й служби [6].

У зарубіжній періодиці акцент зроблено переважно на окремих аспектах багатосторонньої поліцейської та жандармерійної кооперації. Учені Ф. Нойбауер, К. Фрізендорф і У. Шредер аналізують повсякденну діяльність поліцейських експертів у багатосторонніх місцях та показують, як міжнародні практики формуються через досвід, інституційну тяглість і транснаціональний обмін [7]. Дослідники Л. Мальєро, Ф. Бесса, Ж. Рейс та інші автори вивчають імплементацію порядку денного «Жінки, мир, безпека» у європейських жандармерійних структурах і вказують на нормативно-організаційні прогалини в цій сфері [8]. Науковий діяч М. Мацціотті ді Чельсо досліджує вплив військового поліцейського компонента на збройні сили Італії, демонструючи значення інституцій типу Carabinieri не лише для громадської безпеки, а й для внутрішньої воєнної організації держави [9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що в науці вже накопичено матеріал щодо окремих моделей жандармерій та військової поліції, а також щодо місця НГУ в секторі безпеки і оборони. Водночас дослідницька ніша, не заповнена іншими авторами, полягає у комплексному визначенні саме організаційно-правових засад діяльності FIER як міжнародної асоціації, у розширеному охопленні всіх її чинних членів, у з'ясуванні юридичної сили актів FIER та механізму їхньої імплементації, а також у формулюванні прикладних рекомендацій для Національної гвардії України.

Метою статті є комплексне визначення організаційно-правових засад діяльності Міжнародної асоціації жандармерій та поліцейських сил з військовим статусом (FIER) та її членів на основі чинної нормативної бази й актуальної інформації офіційних джерел, а також з'ясування значення цієї моделі міжнародного співробітництва для Національної гвардії України.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

1) з'ясувати правову природу, місію, критерії членства, організаційну структуру та юридичну силу основних актів FIER;

2) виявити спільні інституційні ознаки жандармерій та поліцейських сил з військовим статусом шляхом порівняльно-правового аналізу законодавства держав-членів і систематизації всіх чинних членів асоціації;

3) визначити практичне значення участі Національної гвардії України у FIER та сформулювати пропозиції щодо імплементації напрацювань асоціації у діяльність НГУ.

Об'єктом дослідження є міжнародне співробітництво сил жандармерійного типу. Предмет дослідження становлять організаційно-правові засади діяльності FIER та механізми їхнього вияву в правовому статусі її членів і в практиці Національної гвардії України. Робоча гіпотеза полягає в тому, що FIER функціонує як інституційно впорядкований механізм вироблення та поширення спільних стандартів для сил з військовим статусом, а участь НГУ у цій асоціації може бути перетворена на інструмент цілеспрямованого розвитку її нормативної, організаційної та освітньої спроможності.

Методологічну основу дослідження становлять формально-юридичний, порівняльно-правовий, системно-структурний, документальний методи, а також елементи функціонального методу. Формально-юридичний метод використано для тлумачення Статуту FIER та національних законодавчих актів; порівняльно-правовий – для зіставлення правових моделей Франції, Італії, Іспанії, Португалії, Румунії та Нідерландів; системно-структурний – для розкриття інституційної побудови FIER; документальний – для верифікації актуального складу асоціації, її рішень та офіційних матеріалів НГУ. Авторський внесок полягає у систематизації чинної статутної та національної нормативної бази FIER, у розширенні охоплення всіх її чинних членів і у співвіднесенні цієї моделі з правовою природою Національної гвардії України.

Виклад основного матеріалу. Організаційно-правові засади діяльності FIER та її членів слід розуміти як систему нормативних, інституційних, процедурних, функціональних та аксіологічних

елементів, які визначають правову природу асоціації, її суб'єктний склад, компетенцію органів, порядок прийняття рішень, критерії членства, форми міжнародної координації та способи трансформації спільно вироблених підходів у національні акти, доктрини, програми підготовки і практику діяльності сил з військовим статусом. Нормативний компонент цих засад утворюють Статут FIER, Common Declaration, документи комісій та інші похідні керівні матеріали; інституційний

– Senior Council, Presidency, Secretariat, комісії та національні точки контакту; процедурний – вступ, спостереження, набуття членства, перегляд статутного акта та внутрішня імплементація рішень; функціональний – напрями діяльності чотирьох комісій; аксіологічний – вимоги щодо прав людини, законності, підзвітності, пропорційності та професійної етики.

У такому розумінні організаційно-правові засади FIER мають дворівневу будову: на рівні самої асоціації вони оформлюють міжнародний координаційний механізм взаємодії сил жандармерійного типу, а на рівні держав-членів конкретизуються у конституціях, кодексах, спеціальних законах, статутах служби, дисциплінарних регламентах і відомчих актах. Саме така конструкція дає змогу аналізувати FIER не лише як форум для обміну досвідом, а як інституційно впорядковану модель вироблення та поширення спільних стандартів для сил з військовим статусом [2, 10, 11].

Чинний Статут FIER визначає асоціацію як International Association of Gendarmeries and Police Forces with Military Status та пов'язує її заснування зі Спільною декларацією, підписаною в Мадриді 12 травня 1994 р. [2]. Місією асоціації є зміцнення взаємин між учасниками, розвиток поліцейської кооперації та обмін досвідом у сферах управління персоналом, організації служби, нових технологій і логістики, а також міжнародних справ [10]. Статут прямо визначає, що до FIER можуть входити лише ті формування, які діють за військовим кодексом і мають основну компетенцію або співвідповідальність щодо запобігання чи розслідування кримінальних правопорушень під судовою владою та підтримання публічного порядку під цивільною владою; додатково на них можуть покладатися адміністративні завдання [2].

За своєю юридичною природою FIER доцільно розглядати як міжнародну асоціацію координаційного типу, а не як наднаціональний орган із власною владною компетенцією. Такий висновок випливає зі статутної моделі, відповідно до якої стратегічні рішення ухвалюються на рівні Senior Council одноставно, формалізуються спільною декларацією, а їхня подальша реалізація залежить від національного правопорядку кожного члена [2]. Водночас статут і додатки до нього поєднують інституційну та ціннісну складові членства: кандидат має підтвердити сумісність із базовими міжнародними актами у сфері прав людини та антикорупції, а також відповідність критеріям military status, серед яких – ієрархічна структура, військові звання, носіння форми, військова дисципліна, спеціальна військова юстиція і базова військова підготовка [2].

Організаційно FIER побудована навколо Senior Council of Directors/Commanding Generals, Presidency, Secretariat of the Presidency, національних контактних пунктів та чотирьох постійних комісій: з людських ресурсів (Human Resources), організації служби (Service Organization), нових технологій і логістики (New Technologies and Logistics), міжнародних справ (International Affairs). Senior Council визначає загальну політику і програму діяльності асоціації, тоді як ротаційне головування забезпечує щорічне стратегічне й організаційне оновлення. Комісії охоплюють кадрову політику і професійну підготовку, організацію служби та оперативну діяльність, технологічний і логістичний розвиток, а також міжнародні зв'язки і розширення асоціації [11].

Порядок набуття членства в FIER має багатоступеневий і правово формалізований характер. Він містить лист про наміри, розгляд кандидатури Комісією з міжнародних справ, проведення fact-finding mission, надання статусу observer щонайменше на один рік та подальше одноставне схвалення повноправного членства на саміті асоціації. Втрата членства можлива у разі добровільного виходу або недотримання статутного agreement за рішенням Senior Council [2].

Станом на офіційне оновлення сторінки Member Forces від 18 листопада 2025 р. FIER об'єднувала 21 повноправного члена: Францію, Італію, Іспанію, Португалію, Туреччину, Нідерланди, Марокко, Румунію, Аргентину, Чилі, Йорданію, Катар, Туніс, Палестину, Україну, Бразилію, Джибуті, Кувейт, Сенегал, Сан-Марино та Молдову [12]. Додатково саміт FIER 2024 офіційно зафіксував одноставне надання членства карабінерам Республіки Молдова [13], а саміт FIER 2025 підтвердив перехід головування у циклі 2025–2026 рр. до Аргентинської національної жандармерії та надання статусу спостерігачів Національній жандармерії Республіки Конго і Національній гвардії Об'єднаних Арабських Еміратів [14]. Це свідчить про перетворення FIER з європейсько-середземноморського формату на міжрегіональну мережу сил жандармерійного типу.

Розширене охоплення всіх членів FIER дає підстави систематизувати їх за інституційним типом. По-перше, це класичні жандармерії та споріднені корпуси: Франція, Італія, Іспанія, Португалія, Туреччина, Марокко, Румунія, Аргентина, Джибуті, Сенегал, Сан-Марино, Молдова. По-друге, це поліцейські корпуси з військовим статусом, насамперед Royal Netherlands Marechaussee та Carabineros de Chile. По-третє, це національні гвардії – Туніс, Україна, Кувейт. По-четверте, це сили внутрішньої або публічної безпеки гібридного типу – Jordanian Public Security Directorate, Lekhwiya Qatar, Palestinian National Security Forces. По-п'яте, окрему федеративну модель становить Бразилія, де членом FIER є не єдина централізована жандармерія, а Національна рада генеральних командувачів військової поліції та військових пожежних корпусів, яка об'єднує систему військово-поліцейських інституцій штатів [12].

Такий суб'єктний склад дає підстави стверджувати, що FIER об'єднує не одну уніфіковану модель жандармерії, а сімейство інституційно сумісних сил, для яких спільними є військовий статус або військова природа, виконання завдань із публічної безпеки та громадського порядку, а також наявність правових механізмів взаємодії з органами внутрішніх справ, оборони й правосуддя. Саме ця широка типологія робить FIER релевантною для Національної гвардії України, яка так само поєднує військову організацію служби з правоохоронними функціями.

Порівняльний аналіз чинного законодавства окремих держав-членів дає змогу виокремити спільне інституційне ядро правового статусу членів FIER. По-перше, для них характерний військовий статус або військова природа відповідного формування. По-друге, ці сили поєднують завдання у сфері охорони публічного порядку і громадської безпеки з функціями судової, кримінальної чи військової поліції. По-третє, для них типовою є змішана або функціонально розподілена підпорядкованість, за якої питання оборони, військової служби і дисципліни тяжіють до сфери оборонного управління, питання публічної безпеки – до внутрішніх справ, а процесуальна діяльність – до судової влади або прокуратури.

У Франції Gendarmerie nationale відповідно до Code de la sécurité intérieure є force armée, а судова поліція належить до її істотних місій; вона призначена для забезпечення громадської безпеки та публічного порядку, особливо у сільських і приміських районах [16]. Водночас Code de la défense відносить жандармерію до збройних сил [17], яка зберігає військовий статус, виконуючи поліцейські функції загального профілю і беручи участь у військових місіях. Така модель демонструє класичне для FIER поєднання військового статусу із поліцейськими функціями загального призначення.

В Італії Arma dei Carabinieri після реформ 2000 р. була піднесена до рангу окремої збройної сили з автономним місцем у системі Міністерства оборони. Офіційні матеріали Carabinieri визначають їх як forza di polizia a competenza generale e in servizio permanente di pubblica sicurezza, яка виконує водночас військові завдання, функції публічної безпеки, судової та військової поліції [18]. Для італійської моделі показовою є функціональна багатоканальність підпорядкування: щодо військових завдань

– Міністру оборони, щодо публічного порядку – Міністру внутрішніх справ, а щодо поліцейської судової діяльності – судовій владі.

Іспанська Guardia Civil згідно з Ley Orgánica 2/1986 є instituto armado de naturaleza militar, який залежить від Міністерства внутрішніх справ у виконанні визначених законом поліцейських функцій і від Міністерства оборони – у питаннях військових місій [19]. Guardia Civil це орган державної безпеки військової природи загальнонаціонального масштабу, основна місія якого полягає у захисті осіб і майна та гарантуванні вільного здійснення прав і свобод. Іспанська модель поєднує жорстку ієрархію, зумовлену військовою природою інституту, з широкою правоохоронною компетенцією.

У Португалії Guarda Nacional Republicana відповідно до Lei n. 63/2007 є força de segurança de natureza militar, яка сформована з військовослужбовців спеціального корпусу та виконує місію щодо забезпечення демократичної законності, внутрішньої безпеки і захисту прав громадян, а також співпрацює у сфері національної оборони [20].

Румунська Jandarmeria Română згідно із Legea nr. 550/2004 є спеціалізованою державною інституцією з військовим статусом, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ. На неї покладено завдання щодо охорони публічного порядку, прав і свобод громадян, захисту публічної та приватної власності, запобігання і виявлення правопорушень, охорони важливих об'єктів та боротьби з тероризмом [21]. Нормативна конструкція румунської жандармерії наочно демонструє поєднання військової організації служби з поліцейсько-безпековими функціями.

У Нідерландах Royal Netherlands Marechaussee офіційно визначається як gendarmerie corps, що є частиною збройних сил і виконує безпекові функції. Marechaussee поєднує військову і поліцейську ідентичність ("military and police in one"). До її ключових завдань належать прикордонний контроль,

безпека і нагляд, виконання військово-поліцейських функцій у системі оборони та спеціалізовані міжнародні завдання [22].

Незважаючи на національні відмінності, досліджені моделі підтверджують наявність спільного правового ядра сил, які входять до FIER: військова природа інституції, широка правоохоронна компетенція, здатність підтримувати публічний порядок під цивільною владою та одночасно діяти в системі оборонного управління. Саме це ядро забезпечує інституційну сумісність членів асоціації та робить можливим вироблення спільних стандартів на рівні FIER.

Юридична сила актів FIER має багаторівневий характер. По-перше, Statutes of FIER виконують роль установчого внутрішньоасоціаційного акта: саме вони визначають мету асоціації, коло суб'єктів, критерії членства, статус member та observer, систему органів, порядок перегляду agreement і базові правила функціонування. По-друге, Common Declaration є щорічним підсумковим актом Senior Council: статут прямо передбачає, що стратегічні рішення членів ухвалюються одностайно і формалізуються підписанням Common Declaration, а пропозиції щодо зміни agreement стають офіційними лише після їхнього оприлюднення у такій декларації. По-третє, матеріали комісій, робочі програми головування, підсумкові звіти, семінарські документи та тематичні керівні матеріали FIER доцільно кваліфікувати як акти «м'якого права», оскільки вони не замінюють національне законодавство, але виробляють спільні стандарти, орієнтири і моделі належної практики для членів асоціації [15].

Прикладом такого soft law є AI Guideline Principles, оприлюднені у 2025 р. Вони пропонують для жандармерій та поліцейських сил з військовим статусом єдиний етичний каркас застосування штучного інтелекту, заснований на принципах non-maleficence, justice, beneficence та autonomy, а також пов'язують ці принципи з людським контролем, оцінюванням впливу на фундаментальні права, простежуваністю, аудитом і підготовкою персоналу [15]. Показово, що саміт FIER 2025 окремо зафіксував приєднання всіх членів асоціації до цього керівного документа.

Механізм імплементації актів FIER у практику держав-членів є послідовним і багатоступеневим. Спочатку спільні підходи виробляються у межах комісії за участі ROC representatives, які мають мандат від своїх директорів або командувачів висловлювати позиції та приймати рішення щодо поточних питань; при цьому рішення на рівні комісії ухвалюються більшістю у дві третини. Далі результати роботи виносяться на рівень Senior Council, де стратегічні рішення затверджуються консенсусом і дістають політичне оформлення у Common Declaration [1]. Після цього кожний член здійснює внутрішню імплементацію у межах власного правопорядку – через закони, підзаконні акти, доктрини, програми підготовки, стандартні операційні процедури, технічні вимоги або міжнародні проекти співробітництва. Міжнародна асоціація FIER функціонує як механізм координації та трансляції стандартів, а не як джерело норм прямої наднаціональної дії.

Для України базовим нормативним актом є Закон України «Про Національну гвардію України», який визначає НГУ як військове формування з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України [2]. Офіційна сторінка FIER, на якій висвітлено діяльність Національної гвардії України, підтверджує, що НГУ є military formation with law enforcement functions у системі МВС України, а також наголошує на поєднанні військової і правоохоронної підготовки її персоналу [23].

Особливого значення набуває Доктрина діяльності НГУ 2025 р., яка визначає, що в мирний час Національна гвардія України входить до складу сил безпеки, виконує правоохоронні функції та розвиває спроможності для дій у складі сил оборони, а з уведенням воєнного стану приводиться у готовність до виконання оборонних завдань і підпорядковується Головнокомандувачу Збройних Сил України, крім прямо визначених винятків [24]. Такий нормативний підхід підтверджує дуалістичну, але системно впорядковану природу НГУ і зближує її з моделями сил жандармерійного типу, що становлять ядро FIER.

Співвіднесення статутних критеріїв FIER із чинною українською нормативною базою дає підстави стверджувати, що НГУ відповідає матеріальним ознакам force with military status у розумінні асоціації. Вона функціонує як військове формування, виконує правоохоронні та безпекові завдання, забезпечує громадську безпеку і порядок, охороняє критично важливі об'єкти, бере участь у припиненні терористичної діяльності та діє у взаємодії з іншими складовими сектору безпеки і оборони [24]. Зважаючи на це, участь НГУ у FIER доцільно розглядати як інструмент доступу до апробованих моделей кадрової політики, організації служби, технологічного розвитку, етичних стандартів і міжнародної кооперації, а не лише як символічний міжнародний статус.

Практичне значення одержаних результатів для Національної гвардії України полягає у тому, що участь у FIER може бути використана як механізм цілеспрямованого інституційного розвитку. З

огляду на структуру FIER, актуальні пріоритети її комісій, AI Guideline Principles та тему аргентинського головування на 2025–2026 рр. – "The Protection of Strategic Objectives: A Shared Challenge for Gendarmerie-Type Forces" – для НГУ відкривається можливість переорієнтувати міжнародну взаємодію на конкретні прикладні результати у сферах охорони стратегічних об'єктів, публічної безпеки, стабілізаційних дій, технологічного розвитку та професійної підготовки [14, 15].

По-перше, у нормотворчій та доктринальній площині доцільно розробити внутрішню матрицю імплементації стандартів FIER, у якій співвіднести положення Статуту FIER, напрацювання чотирьох комісій та AI Guideline Principles із Доктриною діяльності НГУ, відомчими настановами щодо охорони громадського порядку, захисту критичної інфраструктури, службової етики та застосування сучасних технологій [1, 24].

По-друге, в організаційній площині слід інституціоналізувати у Головному управлінні НГУ постійну міжфункціональну координацію з питань FIER на рівні РОС-механізму, передбаченого Статутом, із щорічним планом упровадження рішень саміту та комісій [1]. Такий механізм дасть можливість перевести участь НГУ у FIER із епізодичного формату в режим системного супроводу, моніторингу та звітності щодо виконання погоджених напрямів співробітництва.

По-третє, у сфері підготовки персоналу треба інтегрувати модулі FIER у програми закладів освіти і навчальних центрів НГУ. Для цього можна використати потенціал Національної академії Національної гвардії України, Київського інституту НГУ, навчальних центрів НГУ та Міжнародного міжвідомчого багатопрофільного центру підготовки підрозділів (с. Старе) для розроблення курсів із управління публічним порядком, охорони стратегічних об'єктів, стабілізаційних операцій, етики й прав людини у правоохоронній діяльності, а також governance of AI and digital tools [24].

По-четверте, у сфері міжнародного співробітництва НГУ доцільно зосередити зусилля на двосторонніх і багатосторонніх проєктах із тими членами FIER, досвід яких найрелевантніший для українських потреб: Францією, Румунією, Італією, Португалією, Нідерландами та Аргентиною. Поточні офіційні матеріали НГУ вже засвідчують практичну цінність таких контактів: від обговорення з Національною жандармерією Франції та Консультативною місією Європейського Союзу напрямів співпраці у сфері сучасних технологій і громадської безпеки до українсько-румунських ініціатив у межах проєкту Synergy Secure, спрямованого на посилення спроможностей мобільних підрозділів [25–28].

По-п'яте, у сфері оцінювання результативності варто запровадити для НГУ показники фактичної імплементації напрацювань FIER: кількість оновлених навчальних програм, внутрішніх відомчих документів, спільних тренувань, двосторонніх проєктів, технологічних рішень та навчальних модулів, розроблених або оновлених під впливом участі в асоціації. Саме такий підхід перетворює міжнародне членство на вимірюваний інструмент розвитку спроможностей, що відповідає сучасній ролі НГУ як військового формування з правоохоронними функціями у системі МВС та секторі безпеки і оборони України [25–28].

Висновки

У результаті проведеного дослідження встановлено, що FIER є міжнародною асоціацією координаційного типу, організаційно-правова модель якої ґрунтується на чинному статутному регулюванні, ротаційному головуванні, комісійній організації роботи, багатоступеневому порядку вступу та поєднанні інституційних і правозахисних критеріїв членства.

Запропоновано визначення поняття «організаційно-правові засади діяльності FIER та її членів» як системи нормативних, інституційних, процедурних, функціональних та аксіологічних елементів, що визначають правову природу асоціації, її суб'єктний склад, порядок прийняття рішень і способи трансформації спільно вироблених підходів у національні правопорядки та практику діяльності сил з військовим статусом.

Розширене охоплення всіх чинних членів FIER дало змогу показати, що асоціація об'єднує не одну уніфіковану жандармерію, а сімейство інституційно сумісних сил – від класичних жандармерій і поліцейських корпусів з військовим статусом до національних гвардій та сил внутрішньої безпеки гібридного типу.

Виявлено спільне інституційне ядро правового статусу жандармерій і поліцейських сил з військовим статусом: військова природа або військовий статус, поєднання функцій публічної безпеки, судової чи кримінальної поліції та змішана або функціонально розподілена підпорядкованість. Саме ця сукупність ознак забезпечує інституційну сумісність членів FIER і пояснює специфіку їхнього правового положення у національних правопорядках.

Обґрунтовано, що акти FIEP мають переважно координаційну та soft law природу: Статут виконує роль установчого внутрішньоасоціаційного акта, Common Declaration – форму політичної формалізації стратегічних рішень, а керівні матеріали комісій – орієнтири для подальшої національної імплементації через закони, підзаконні акти, доктрини, програми підготовки і внутрішні стандарти.

Доведено, що правова природа Національної гвардії України відповідає матеріальним ознакам force with military status у розумінні FIEP, а тому участь НГУ в асоціації має вагоме практичне значення для вдосконалення кадрової політики, організації служби, професійної підготовки, міжнародної взаємодії та запозичення апробованих підходів до реагування на сучасні загрози.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у систематизації актуальної статутної та національної нормативної бази FIEP станом на 2026 р., у комплексному співвіднесенні її з сучасними моделями держав-членів, у розширенні охоплення всіх чинних членів асоціації та в обґрунтуванні механізму імплементації актів FIEP у практику НГУ. Теоретичне значення статті полягає в уточненні понятійного змісту категорії «поліцейські сили з військовим статусом», а практичне – у можливості використання сформульованих рекомендацій у нормотворчій, організаційній та освітній діяльності, пов'язаній з розвитком Національної гвардії України.

Перспективи подальших досліджень убачаються у вивченні механізмів імплементації стандартів і практик FIEP у внутрішніх актах Національної гвардії України, у розробленні методики оцінювання результативності участі НГУ в асоціації, а також у поглибленому аналізі діяльності окремих комісій FIEP та двосторонніх форматів співробітництва України з її членами.

Перелік джерел посилання

1. Statutes FIEP 2023 Мадрид. *FIEP*. URL: <https://www.fiep.org/wp-content/uploads/2023/10/FIEP-STATUTES-2023-Madrid.pdf> (accessed: 10.04.2026).

2. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18> (дата звернення: 10.04.2026).

3. Корнієнко Д., Бизова А., Скриньковський Р. Досвід членів Міжнародної асоціації жандармерій та поліцейських сил у військовому статусі (FIEP) у виконанні функцій військової поліції. *Path of Science*. 2021. Vol. 7. No. 1. DOI: <https://doi.org/10.22178/pos.66-6>.

4. Морквін Д., Бацамут В., Гох І. Перспективи створення військової поліції в Україні для забезпечення дисципліни та законності серед військовослужбовців: генезис, сучасний стан та місце в структурі сектору безпеки і оборони. *Честь і закон*. 2024. № 2 (89). С. 106–113. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2024/2/89/309268>.

5. Данько В. Теоретичні засади організації взаємодії Національної гвардії України з інституціями сектору безпеки у забезпеченні громадської безпеки. *Честь і закон*. 2025. № 3 (94). С. 25–32. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2025/3/94/349219>.

6. Voznyk, M., Goloborodko, Ya., Vlad, V., Sevru, Yu. Reforming Military Law and Service in Ukraine: Lessons from the Military. *Croatian and comparative public administration*. 2025. No. 25 (3). P. 529–554. DOI: <https://doi.org/10.31297/hkju.25.3.2>.

7. Neubauer P., Friesendorf C., Schroeder U. Everyday Police Work Abroad: A Story of Experience, Continuity and Change in Multilateral Missions. *International Peacekeeping*. 2022. Vol. 29. No. 2. P. 308–332. DOI: <https://doi.org/10.1080/13533312.2022.2047026>.

8. Malheiro L., Bessa F., Silva D. et al. The implementation of the Women, Peace and Security (WPS) agenda in the European Gendarmerie Forces. *International Journal of Police Science and Management*. 2024. Vol. 26. No. 1. P. 78–93. DOI: <https://doi.org/10.1177/14613557231199329>.

9. Matteo Mazziotti di Celso. The Impact of Military Policing on Armed Forces: The Case of Italy. *Armed Forces & Society*. 2025. Vol. 51. No. 3. P. 690–711. DOI: <https://doi.org/10.1177/0095327X231225771>.

10. International Association of Gendarmeries and Police Forces with Military Status Search for: FIEP. *FIEP*. URL: <https://www.fiep.org/about-fiep/the-association/> (Accessed: 10.04.2026).

11. International Association of Gendarmeries and Police Forces with Military Status. *FIEP*. URL: <https://www.fiep.org/about-fiep/organisation/> (accessed: 10.04.2026).

12. International Association of Gendarmeries and Police Forces with Military Statuses. *Member Forces – FIEP*. URL: <https://www.fiep.org/member-forces/> (accessed: 10.04.2026).

13. Summit of the FIEP: the Carabinieri Corps relinquishes its presidency to the French National Gendarmerie. *Summit FIEP*. URL: <https://surl.li/pdfitk> (accessed: 10.04.2026).

14. The Impact and Challenges of Artificial Intelligence for Gendarmerie Forces. *Summit FIEP*. URL: <https://www.fiep.org/uncategorized/fiep-2025-summit/> (accessed: 10.04.2026).
15. AI Guideline Principles. *FIEP*. URL: <https://www.fiep.org/uncategorized/ai-guideline-principles/> (accessed: 10.04.2026).
16. Code de la sécurité intérieure. Article L421-1. *Légifrance*. URL: <https://surl.li/logpje> (accessed: 10.04.2026).
17. Code de la défense. Article L3211-3. *Légifrance*. URL: <https://surl.li/qyoqkv> (accessed: 10.04.2026).
18. Articolazione degli uffici. *Arma dei Carabinieri*. URL: <https://surl.li/ubwjvp> (accessed: 10.04.2026).
19. Ley Orgánica 2/1986, de 13 de marzo, de Fuerzas y Cuerpos de Seguridad. *Boletín Oficial del Estado*. URL: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1986-6859> (accessed: 10.04.2026).
20. Lei n. 63/2007, de 6 de novembro. *Diário da República*. URL: <https://dre.pt/dre/detalhe/lei/63-2007-629449> (accessed: 10.04.2026).
21. Lege nr. 550 din 29 noiembrie 2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române. *Portal Legislativ*. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/303041> (accessed: 10.04.2026).
22. Royal Netherlands Marechaussee. *Defensie.nl*. URL: <https://english.defensie.nl/organisation/marechaussee> (accessed: 10.04.2026).
23. The National Guard of Ukraine. *FIEP*. URL: <https://www.fiep.org/member-forces/national-guard-of-ukraine/> (accessed: 10.04.2026).
24. Доктрина діяльності Національної гвардії України. ВКП НГУ 1-00. *Ngu.gov.ua*. URL: <https://surl.li/mhvnwt> (дата звернення: 10.04.2026).
25. Національна гвардія України та Національна жандармерія Франції обговорили співпрацю у сфері сучасних технологій. *Ngu.gov.ua*. URL: <https://surl.li/dqfzsj> (дата звернення: 10.04.2026).
26. КМЕС в Україні поглиблює співпрацю з Національною гвардією України та Національною жандармерією Франції. *Ngu.gov.ua*. URL: <https://surl.li/duhwti> (дата звернення: 10.04.2026).
27. Нацгвардійці налагоджують співпрацю з колегами з Румунії. *Ngu.gov.ua*. URL: <https://surl.li/trrnk> (дата звернення: 10.04.2026).
28. Україна та Румунія підсумували рік співпраці в межах проєкту "Synergy Secure". *Ngu.gov.ua*. URL: <https://surl.li/nrjsao> (дата звернення: 10.04.2026).

*Стаття надійшла до редакції 16.04.2026 р.
Прийнято до друку після рецензування 11.05.2026 р.
Дата публікації 29.05.2026 р.*

UDC 341.16:[351.74+355.3]

T. Kovalova, A. Tkachenko

ORGANIZATIONAL AND LEGAL BASES OF THE INTERNATIONAL ASSOCIATION OF GENDARMERIES AND POLICE FORCES WITH MILITARY STATUS (FIEP)

The article, based on the current regulatory framework and up-to-date information from official sources, examines the organizational and legal foundations of the activities of the International Association of Gendarmeries and Police Forces with Military Status (FIEP) and its members. It defines the legal nature of FIEP as an international association of a coordinating type, operating on the basis of statutory regulation, rotating presidency, a commission-based organizational structure, and consensus-based strategic decision-making.

The study proposes a definition of the concept of the "organizational and legal foundations of the activities of FIEP and its members", clarifies its mission, membership criteria, ethical and human-rights requirements, as well as the legal force of the Association's principal acts and the mechanism for their implementation.

The article broadens the coverage of FIEP's subject composition by systematizing all its current members and grouping them according to institutional type. Based on a comparative legal analysis of the legislation of France, Italy, Spain, Portugal, Romania, and the Netherlands, it identifies the common institutional core of gendarmerie-type forces: military status or military nature, a combination of law-enforcement and security functions, as well as mixed or functionally distributed subordination to the authorities responsible

for defense, internal affairs, and justice. It is further substantiated that the legal nature of the National Guard of Ukraine corresponds to the material characteristics of a force with military status within the meaning of FIEP, and that the participation of the NGU in the Association has not only representative but also practical significance for improving personnel policy, service organization, international cooperation, the protection of strategic facilities, and the implementation of modern security standards. Specific proposals are formulated for the National Guard of Ukraine regarding the institutionalization of FIEP coordination, the doctrinal and educational implementation of the Association's developments, as well as the development of partnerships with the most relevant FIEP members.

Keywords: *FIEP, gendarmerie, police forces with military status, National Guard of Ukraine, organizational and legal foundations, international cooperation, public security, military formation with law enforcement functions.*

Ковальова Тетяна Іванівна - кандидат юридичних наук, доцент, учений секретар секретаріату вченої ради, Київський інститут Національної гвардії України
<http://orcid.org/0009-0001-0668-3047>

Ткаченко Олександр Вікторович - кандидат юридичних наук, старший дослідник, начальник факультету забезпечення державної безпеки, Київський інститут Національної гвардії України
<https://orcid.org/0000-0002-3485-6603>